

*Нікітчина Наталія,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
фізико-математичного факультету.
Науковий керівник: Усата Олена,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна*

ЕТАПИ РОЗРОБКИ ІНТЕГРОВАНИХ УРОКІВ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

У нинішніх реаліях стрімких змін суспільству потрібна школа, яка не лише передає знання, як зараз, а й уміння застосовувати їх на практиці, здатна підготувати людину, яка має високий рівень професіоналізму та творчості, стійку моральність, посада, широка компетенція.

Важливим критерієм випускника навчального закладу є високий рівень знань, що включає достатню базу для подальшого навчання. Для того, щоб випускник міг відповідати цим вимогам, необхідно в процесі навчання закласти основи цілісного підходу до вивчення процесів, що відбуваються в суспільстві, виробництві, навколишньому світі тощо. Отримання знань, розвиток умінь і навичок є складним процесом. Існують різні завдання, шляхи, методи та форми вивчення навчальних матеріалів. Це призводить до різноманітності форм навчання, до їх різноманітних варіацій.

Одним із багатьох шляхів впровадження нового державного стандарту є інтегроване навчання. Крім навчання та розвитку навичок спеціаліста з ІТ, відбувається їх застосування на практиці.

Єдиного методу проведення інтегрованих уроків ще немає. Та педагог завжди розуміє, яке саме дидактичне завдання його уроку: чи це повторення навчального матеріалу, чи це набуття умінь і навичок, засвоєння нових понять, закономірностей, чи їх закріплення, або ж прагне до реалізації кількох завдань, що відповідає комбінованому уроку. Інтегровані уроки різноманітніші, пов'язані з багатьма асоціаціями, наповнені яскравими емоціями, що неабияк важливо під час роботи з дітьми. Тож, інтегровані уроки у сучасній школі забезпечують підведення учнів до усвідомленої потреби думати та висловлювати свої міркування на певну тему. Учні мають змогу застосовувати при цьому свій життєвий досвід, знання, що здобули раніше, робити свої висновки і пошукові відкриття.

На думку дослідників, ідея педагогічної інтеграції не є новим явищем у нашій педагогіці. Згадайте синтетичний метод навчання грамоти Костянтина Ушинського, уроки мислення на природі від Василя Сухомлинського, уроки мистецтва від Д. Ковалевського та Б. Юсова, виховну теорію співробітництва від Ш. Амонашвілі, яка базується на ідеї інтеграції. Над цією проблемою працюють сучасні дослідники О. Гільзова, Н. Сердюкова, О. Савченко, О. Сухаревська, Т. Браже, В. Фоменко, М. Масол.

Секція 1. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та науці

О. Біляєв поділяє міжпредметну інтеграцію на повну (це поєднання різних предметів в одному курсі) і часткову (це поєднання матеріалів з різних предметів, що підлягають одному предмету). Інтегровані уроки побудовані на основі часткової міжпредметної інтеграції.

У нашій країні склався ряд наукових напрямів дослідження теоретичних основ інтеграції: методологічне обґрунтування проблем інтеграції (С. Гончаренко, Ю. Мальований, О. Сергєєв); інтеграція у вищу освіту (Ю. Жидецький); дослідження системологічних аспектів інтеграції (О. Джулик, Є. Яворський); проблеми інтегративних освітніх процесів (І. Богданов); інтеграція операційних елементів у модульне навчання (Л. Джулай); формування системи знань – дидактична інтегралогія (І. Козловська); інтеграція теоретичних і продуктивних аспектів навчання (Т. Якимович); імовірнісний та статистичний аспекти інтеграції (В. Якіляшек); напрям визначення структури інтегрованого знання (Т. Усатенко); розробка шляхів реалізації інтеграції в навчально-виховний процес (Л. Вичорова, Т. Горзій, О. Проказа, Є. Романенко); інтеграційно-диференціаційні зв'язки (В. Моргун); психологічні аспекти інтеграції (Т. Яценко).

Актуальність проблеми раціональної інтеграції різних дисциплін у навчальний процес посилюється також через перевантаженість учнів численними предметами, тематичною однорідністю дисциплін, необхідністю формування цілісного уявлення про світ у відношенні до його елементів. Формування такого підходу до інтеграції в процесі вищої шкільної освіти з урахуванням усіх основних функцій, аспектів, фаз і факторів цього багатогранного педагогічного явища є нині актуальним.

Мета статті – розкрити етапи підготовки до сучасного інтегрованого уроку у старшій школі.

Розглянемо окремі аспекти створення інтегрованого уроку передумовами якого є нестандартна педагогічна теорія, уважний аналіз вчителем власної діяльності і найголовніше – відсутність штампів у педагогічних технологіях.

Підготовку до інтегрованого уроку можна розділити на три етапи:

Першим кроком у цій роботі є:

- вивчення та узгодження навчальних програм з предметів;
- розгляд інтегративного змісту суміжних тем у предметах;
- вибір теми та мети уроків міжпредметного змісту. Навчальні програми не повинні бути ідентичними, головне – визначити загальні напрямки цих предметів;
- обговорювати та формулювати загальні поняття, узгоджувати термін навчання; для цього потрібні взаємні домовленості між викладачами
- вказати мету майбутнього інтегрованого навчання [3].

Другий крок:

- вибір форми інтегрованого навчання;
- створити план уроку;
- визначення методів контролю та оцінювання учнями методів і засобів навчання [4, с. 95].

Секція 1. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та науці

Особлива увага приділяється взаємодії змісту навчання та попереднього планування майбутніх уроків. Створюючи структуру уроку, потрібно чітко розподілити необхідний час для відповідних вчителів і суворо дотримуватися цих правил. Кожен учитель готує свою частину уроку з урахуванням відведеного часу (презентація для учнів; роздатковий матеріал; завдання до уроку; запитання для самоперевірки тощо), а потім весь зібраний матеріал об'єднує в одне ціле [5, с. 6].

На третьому етапі особливу увагу слід приділити організації інтегрованого навчання:

- уважно продумати, де розташоване необхідне обладнання, щоб не витратити час на пошуки чи вивішування під час уроку;
- продумати способи організації практичної роботи студентів і відповідно розставити столи;
- заздалегідь розкласти на столах необхідні роздаткові та робочі матеріали [5, с. 23].

Усе це необхідно для того, щоб більш раціонально використовувати час, відведений на навчання.

Підготовка починається зі створення детального плану уроку. Кожен розділ уроку підписується та вказується час, витрачений на цей розділ. Учителі заздалегідь продумують хід уроку і передбачають можливі перерви з точки зору наочності та роздаткового матеріалу. Як правило, в інтегрованому навчанні є багато навчальних пристроїв: від індивідуальних карток до мультимедійної підтримки. Учителі працюють в тандемі, і навіть якщо один із вчителів у якийсь момент відіграє провідну роль, інший не повинен залишатися в тіні. Або готується до наступного рівня, або спостерігає за роботою учнів, допомагає [7].

Наприкінці уроку всі учні повинні позначити міждисциплінарні контексти, для яких був запланований урок. Це означає, що мету потрібно досягти. Вчителі повинні бачити це на етапі закріплення, тому в цей момент уроку вправи мають бути максимально яскравими, конкретними, придатними для індивідуальної роботи, пропонувати аналіз та узагальнення [2, с. 33].

Вже згадувалося про перевантаження, якого, на жаль, вчителям іноді не вдається уникнути. Накопичення матеріалу, наочних посібників та активних форм роботи стомлюють учня, він перестає ефективно сприймати навчальний матеріал. Тому нашою основною метою має бути вивчення предмету в міждисциплінарному контексті, а не прагнення до знань [6, с. 67].

Можна залучити учнів до підготовки інтегрованого уроку, запропонувати їм заздалегідь підготувати частину нового матеріалу, дати їм випереджальні завдання, коли група буде готова – можна використовувати елементи проектної діяльності. Таким чином, нетрадиційне заняття буде ефективнішим [8].

Підготовка інтегрованого уроку включає:

- аналіз річного календарного планування;
- порівняння матеріалів на різні теми, щоб виділити теми, подібні за змістом або метою;
- визначення цілей навчання;

– «побудова» уроку [1, с. 10].

На нашу думку, найважливішим кроком у підготовці інтегрованого уроку є визначення цілей уроку. На цьому тлі справедливо призначати навчальні, розвиваючі та виховні цілі окремо для кожного з інтегрованих предметів.

Сучасна педагогіка виходить з того, що в основі інтегрованого навчання має бути гуманістичною. Це означає, що знанням надається характер чогось особисто важливого, близького кожному учню [11]. Стирається безособовість знань, на перший план виходить соціальна значущість навчальних матеріалів. Це спонукає вчителя шукати описові, ілюстративні приклади для адаптації до виробничої діяльності. Вони повинні відповідати інтересам студентів і орієнтуватися на особистісне значення матеріалу для молодшої людини [10, с. 209].

Отже, проблема інтеграції навчання і виховання важлива і сучасна як для теорії так і для практики. Її актуальність зумовлена змінами у сфері науки, виробництві, новими соціальними запитами, потребою у багатопрофільних працівниках. З цього випливає, що інтегровані уроки, з інформатики зокрема, стають невід'ємною складовою сучасної української освіти, а від їх підготовки та планування напряму залежить якість проведення таких уроків та отриманих знань, набутих навичок. Питання підготовки інтегрованих занять досі відкрите, з часом воно розкривається та удосконалюється у процесі педагогічної та наукової діяльності освітян.

Список використаних джерел та літератури

1. Балагурова М. І. Інтегровані уроки як спосіб формування цілісного сприйняття світу. *Перше вересня*. 2004. С. 10.
2. Барановська О. В. Впровадження інформаційних та інноваційних технологій в практику діяльності навчального закладу. *Освіта України*. 2009. С. 28–36.
3. Біляєв О. Інтегровані уроки рідної мови . Диво слово, Київ, 2010. №5.
4. Бойко О. Г., Рафальська О. О., Юхимович Г. П. Інтегрований підхід до навчання в освітньому процесі. *Управління розвитком складних систем*. 2019. №38. С. 92–97.
5. Волканова В. В., Муржа Л. І., Мунтян Т. О. Порадник методиста. Типологічний словник уроків. *Управління школою*. 2008. №8-9. С. 2–28.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2004. 218 с.
7. Ланська С. С. Експертна система формування інтегрованих індивідуальних навчальних планів в системі безперервної підготовки фахівців. Системні технології. 2019. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/st_2019_4_15 (дата звернення: 20.10.2021).
8. Михайлова О. С. Інтеграція, як методичне явище. Фестиваль педагогічних ідей «Відкритий урок». 2004. URL: http://ru.osvita.ua/publishing/open_lesson (дата звернення: 28.10.2021).